

Rad s EndNote programom za upravljanje referencama (Word 2007 i EndNote X5) Upute by Livia

EndNote je bibliografski računalni program koji proizvodi kompanija Thomson Reuters. EndNote omogućuje lakše objavljivanje i upravljanje referencama, odnosno znanstvenom literaturom koja se citira prilikom pisanja znanstvenih radova, uključujući članke u časopisima, diplomske, magistarske i doktorske radove. EndNote program omogućuje izgradnju osobne elektroničke biblioteke znanstvenih referenci, iz koje se onda reference ubacuju u rad tijekom pisanja. Nakon što su reference ubačene u znanstveni rad, EndNote omogućuje da se jednim klikom promijeni format svih referenci u radu, a isto tako da se jednostavno mijenja redoslijed referenci u radu ako se određenim dijelovima teksta promijeni raspored, ili se u postojeći tekst ubaci novi tekst koji sadrži nove reference.

EndNote omogućuje ubacivanje referenci u osobnu biblioteku ručno, a isto tako i spajanjem na baze znanstvene literature na internetu, čime se štedi vrijeme i omogućuje veća točnost u citiranju znanstvene literature. EndNote omogućuje da se prenese i do 10.000 referenci između računala i weba, te omogućuje lakši rad s drugima na istraživačkim projektima. EndNote biblioteke mogu se staviti i na web, što eliminira potrebu da se biblioteke presele s računala na računalo.

EndNote je iznimno popularan program za objavljivanje i upravljanje referencama, a sve mogućnosti koje nudi su pretraživanje elektroničkih bibliografskih baza, organiziranje referenci, slika i pdf dokumenata u bilo kojem jeziku, i trenutno kreiranje liste referenci i figura u znanstvenom radu. Ovaj program omogućuje značajne uštede vremena i veću točnost u citiranju literature.

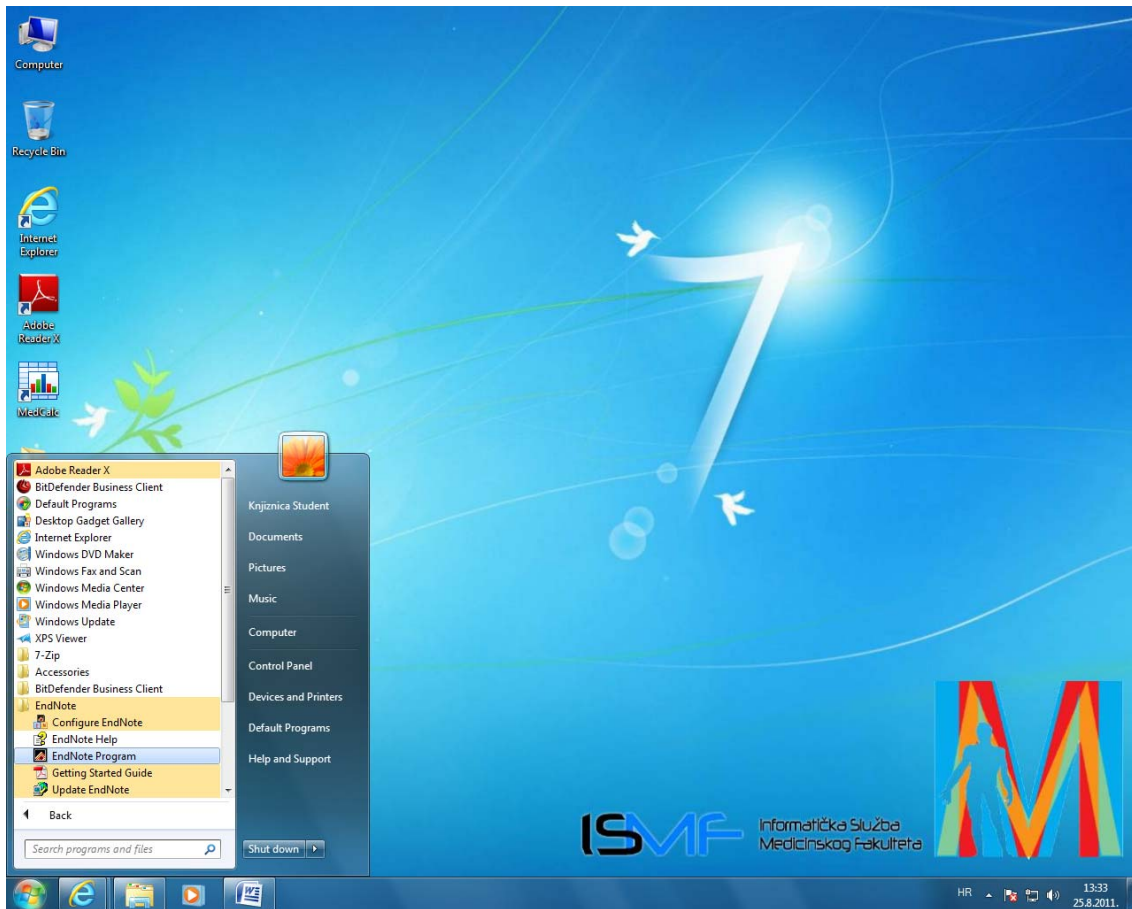
Više informacija na stranici proizvođača: <http://www.endnote.com/>

U ovim su uputama navedene osnove za korištenje programa. On ima još niz drugih mogućnosti, a kad savladate osnove, upute za to možete naći u Help uputama u samom programu i na mrežnim stranicama proizvođača.

Upute se odnose isključivo za računala koja imaju Word 2007 i EndNote X5. Za upute namijenjene računalima koja imaju stariju verziju Worda ili EndNote programa, ili ako imate ideje za izmjene i dopune ovih uputa, javite se na livia@mefst.hr.

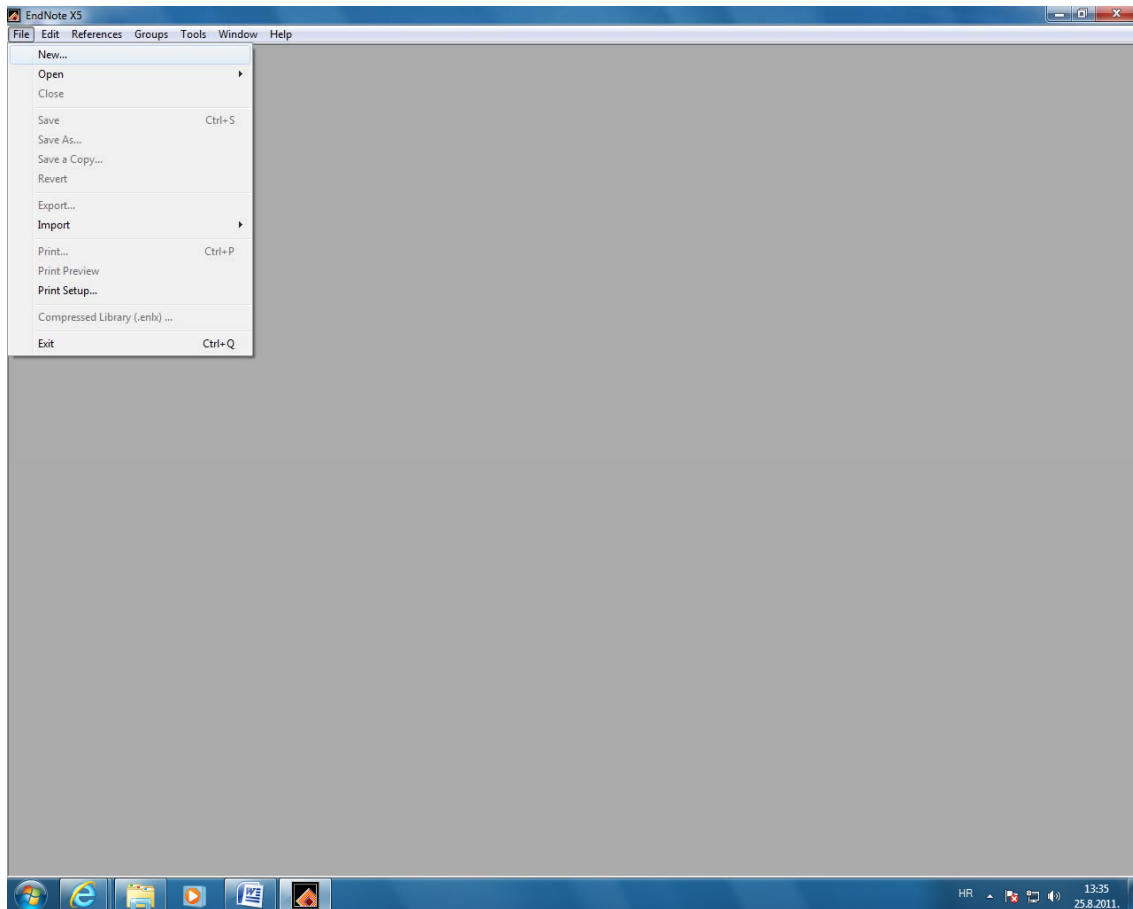
1. Otvaranje EndNote baze izvan Worda

Klik na Start, All Programs, EndNote, EndNote Program

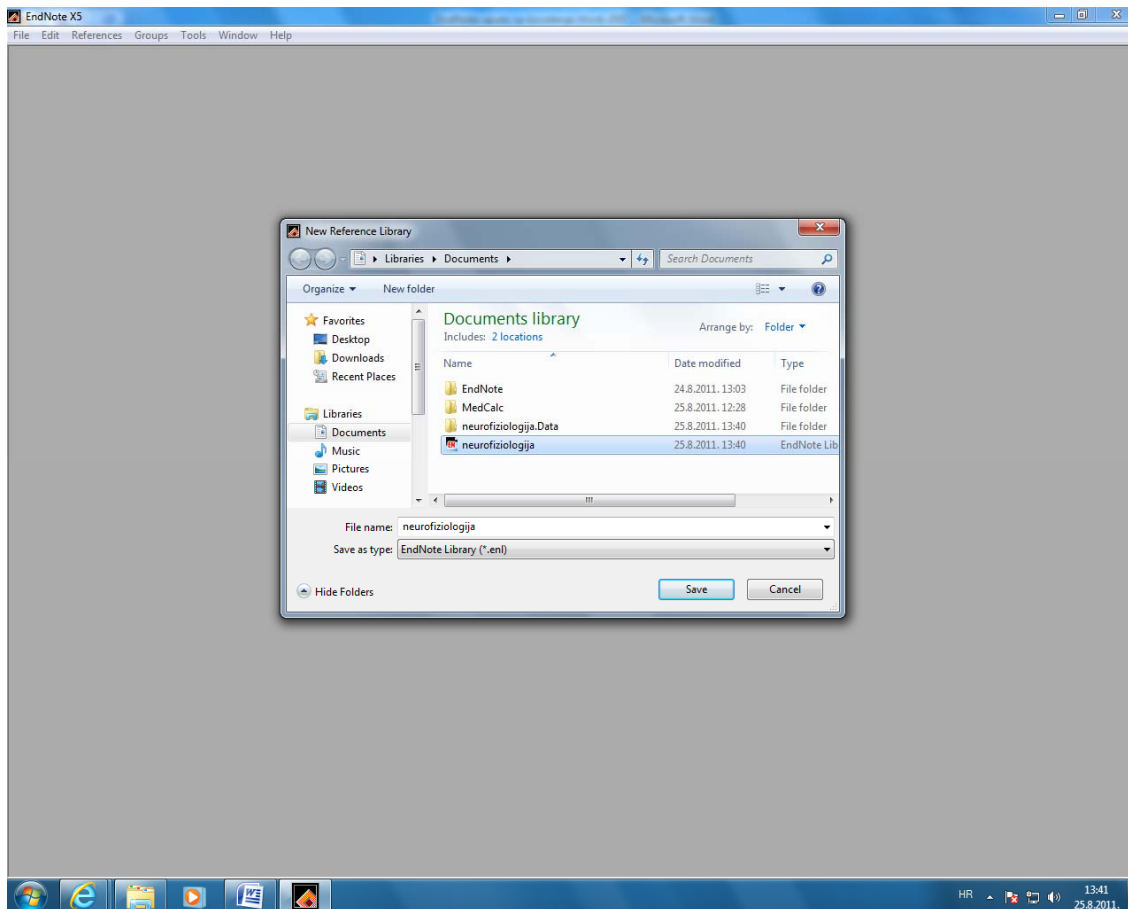
2. Otvaranje knjižnice

EndNote pohranjuje reference u svojoj bazi podataka koja se zove „knjižnica” (engl. Library). Ako već nemate postojeću knjižnicu na računalu, kad se otvori program kliknite na 'File' pa 'New'. Ako vam se otvori zasebni prozor, napravite novu klikanjem na „Create a new library”. Ili otvorite staru klikanjem na „Open an existing EndNote library” i biranjem knjižnice koja vam treba od svih EndNote knjižnica koje su pohranjene na vašem računalu.

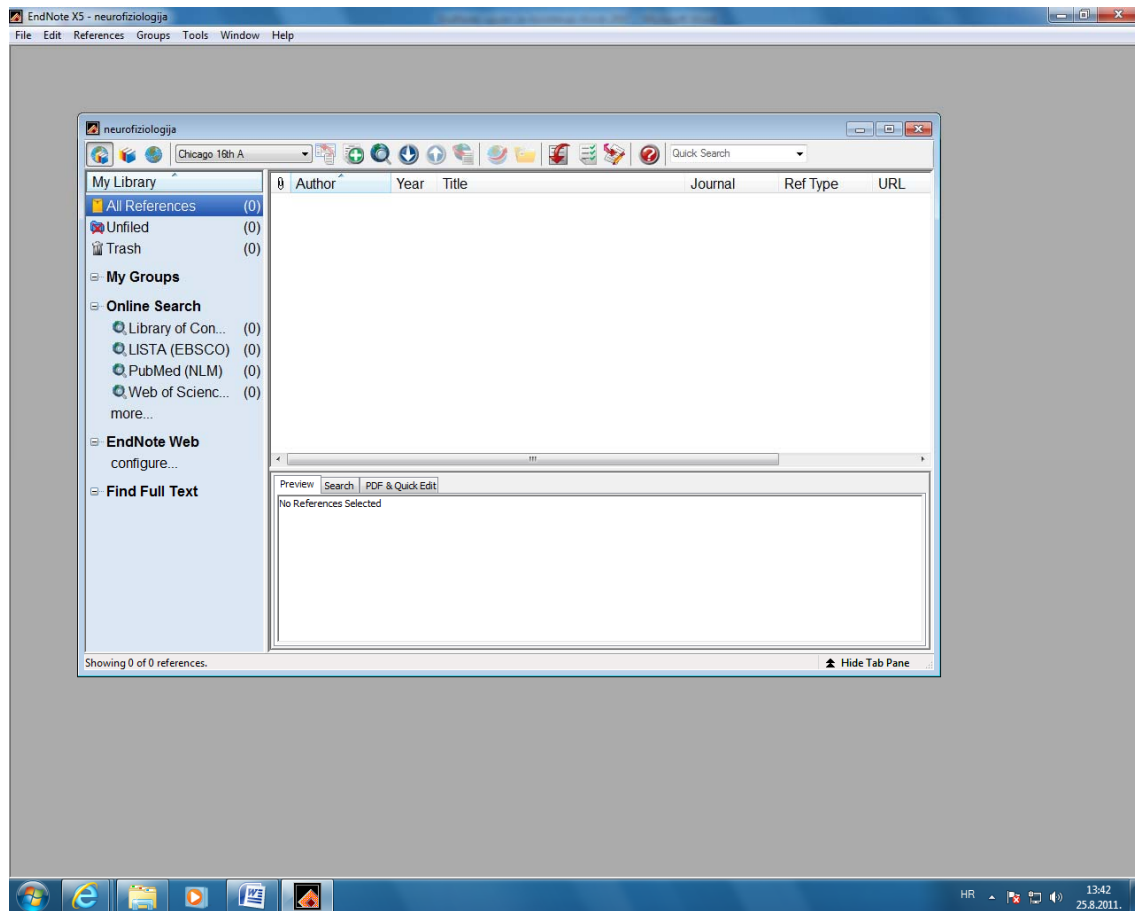

3. Sačuvajte novu knjižnicu

Kad otvarate novu knjižnicu, EndNote program od vas zahtijeva da novu knjižnicu sačuvajte. Odredite ime knjižnice u „File name” i odaberite lokaciju na kojoj ćete pohraniti EndNote knjižnicu i njoj pripadajuću mapu. Za ovaj primjer otvorit ćemo knjižnicu koja se zove *neurofiziologija* i staviti je u My Documents. Kad je spremite, osim vaše knjižnice, u odabranoj mapi će se spremite i EndNote mapa s ekstenzijom '.data'. Ovu mapu nemojte brisati jer je nužna za rad knjižnice.

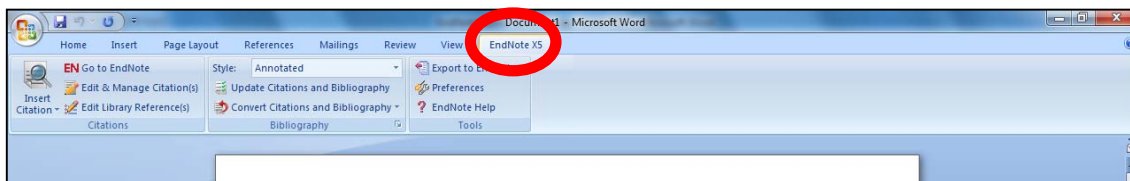

4. Izgled nove EndNote knjižnice bez ijedne upisane reference

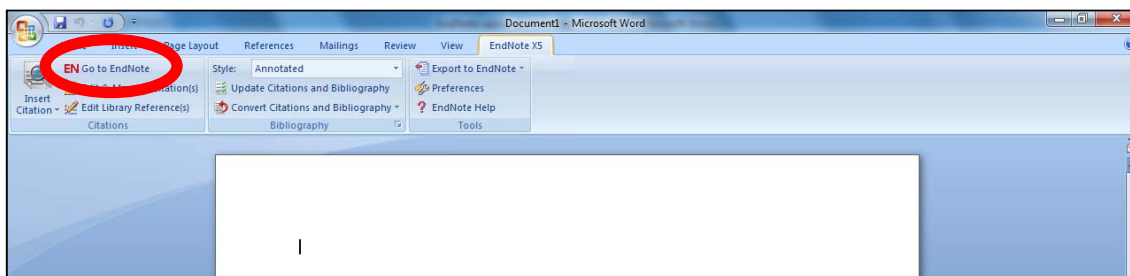
Otvaranje EndNote baze u Wordu

EndNote knjižnicu možete otvoriti direktno iz Worda 2007. Izaberite alatnu traku EndNote u izborniku Worda.

Alatna traka EndNote

EndNote knjižnica otvara se klikanjem na “Go to EndNote”. Ako u tom trenutku nemate otvorenu nijednu EndNote knjižnicu na računalu, pojavit će vam se zaslon **kao na stranici 3**. Ako imate otvorenu EndNote knjižnicu na radnoj površini, onda će vam se otvoriti taj prozor.

Koliko EndNote knjižnica mi treba?

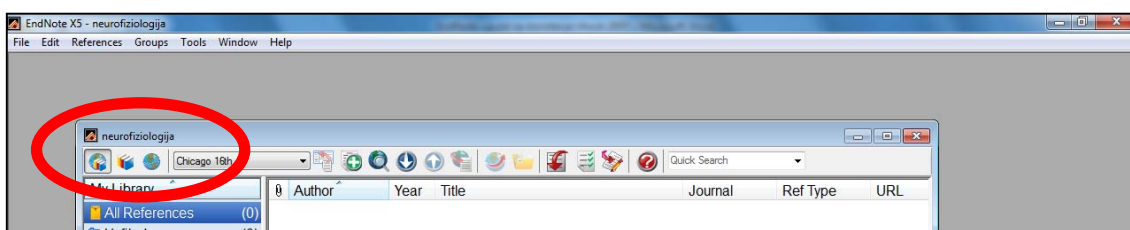
Najbolje je imati samo jednu. Bolje vam je imati jednu EndNote knjižnicu za sve svoje radove, nego za svaki rad imati posebnu knjižnicu, jer se vrlo vjerojatno bavite sličnim područjima istraživanja u svojim radovima pa ćete imati duplikate u svim tim bazama, a nećete znati u kojoj bazi vam se nalazi koji rad.

Primjereno čuvajte svoju EndNote knjižnicu

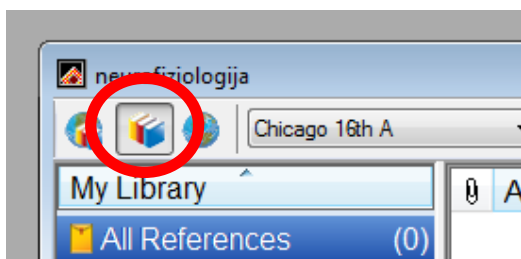
EndNote knjižnica, osobito ako se u njoj nalazi mnogo referenci, je važan resurs jer ste u nju uložili određeno vrijeme i možete je koristiti i nadopunjavati do kraja svoje znanstvene karijere. Ako nemate instaliran EndNote na osobnom računalu, već u ovom programu radite u knjižnici ili na tuđem računalu, uvijek sačuvajte svoju knjižnicu kad prestanete s njom raditi i kad je nadopunite, i nemojte je ostaviti u knjižnici ili na tuđim računalima nego je sačuvajte na vanjsku memoriju ili je pošaljite sebi putem e-pošte. EndNote knjižnicu možete slati kao privitak elektroničkom poštom.

Modeli prikaza

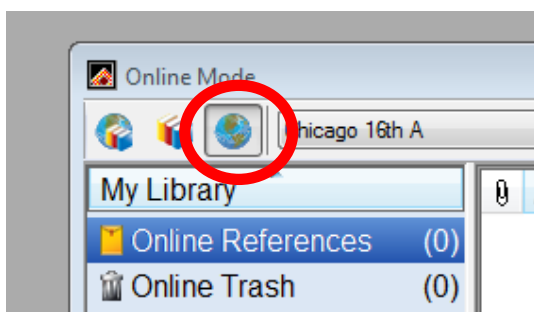
X5 verzija EndNote programa, u odnosu na neke starije verzije, ima drugačije sučelje pa će vam izgledati strano, ako ste već koristili staru verziju programa. Prozor knjižnice ima tri različita modela prikaza u kojima možete raditi: ' **Integrated Library & Online Search Mode** ', u kojem su sve komande integrirane. Kad u radite u ovom modelu, sve reference koje skinete s internet vam se direktno sačuvaju u otvorenu knjižnicu. Ovaj je model označen ikonom na kojoj su knjige i globus. Druga je mogućnost raditi primarno u **Local Library Mode** (ikona: knjige) i prebaciti se u **Online Search Mode** (ikona: globus) kad želite pretraživati i tek nakon pretraživanja skidati željene reference trajno u svoju knjižnicu. Preporučljivo je koristiti ovaj drugi model (Local Library Mode + Online Search Mode) pa će se ostatak uputa odnositi na takav princip rada.

Kad želite pregledavati svoje reference i ubacivati reference iz knjižnice u Word dokument, koristite Local Library Mode.

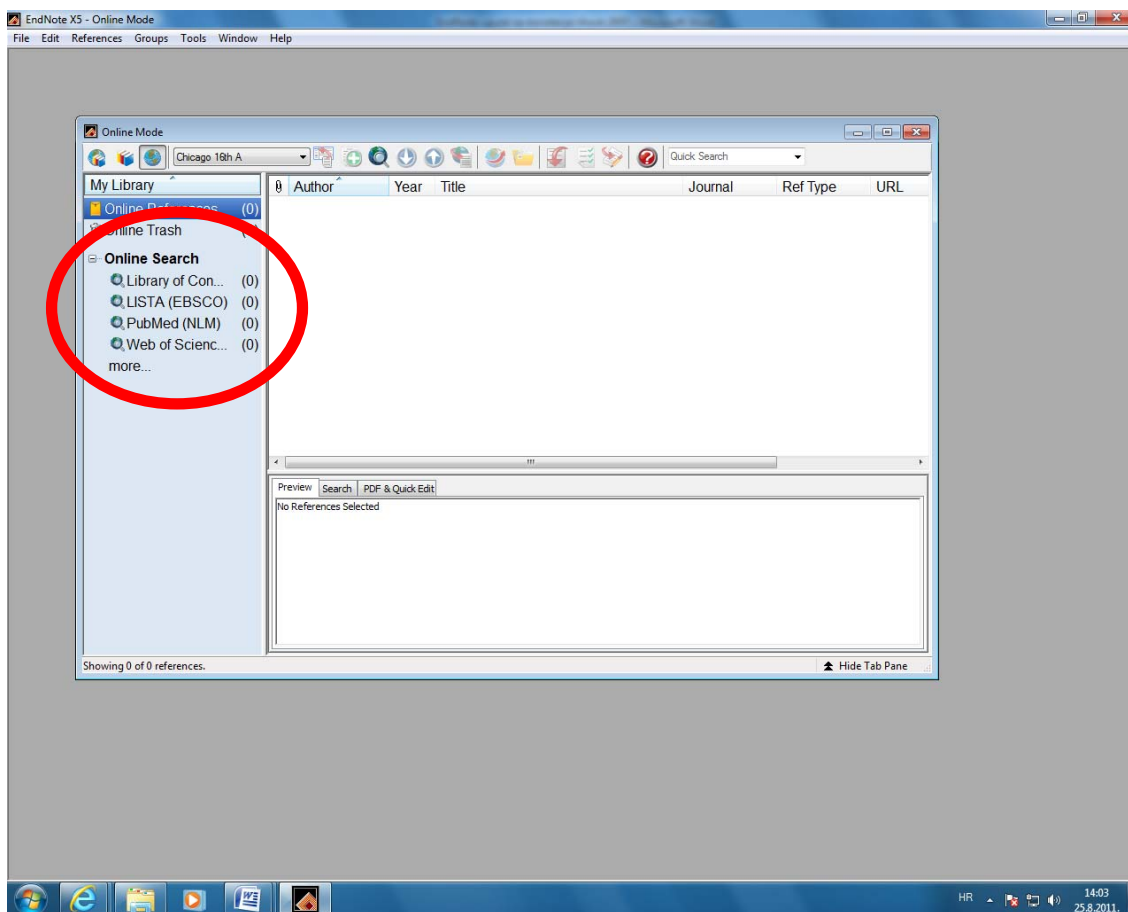

Kad poželite pretraživati online baze, prebacite se u Online Search Mode.

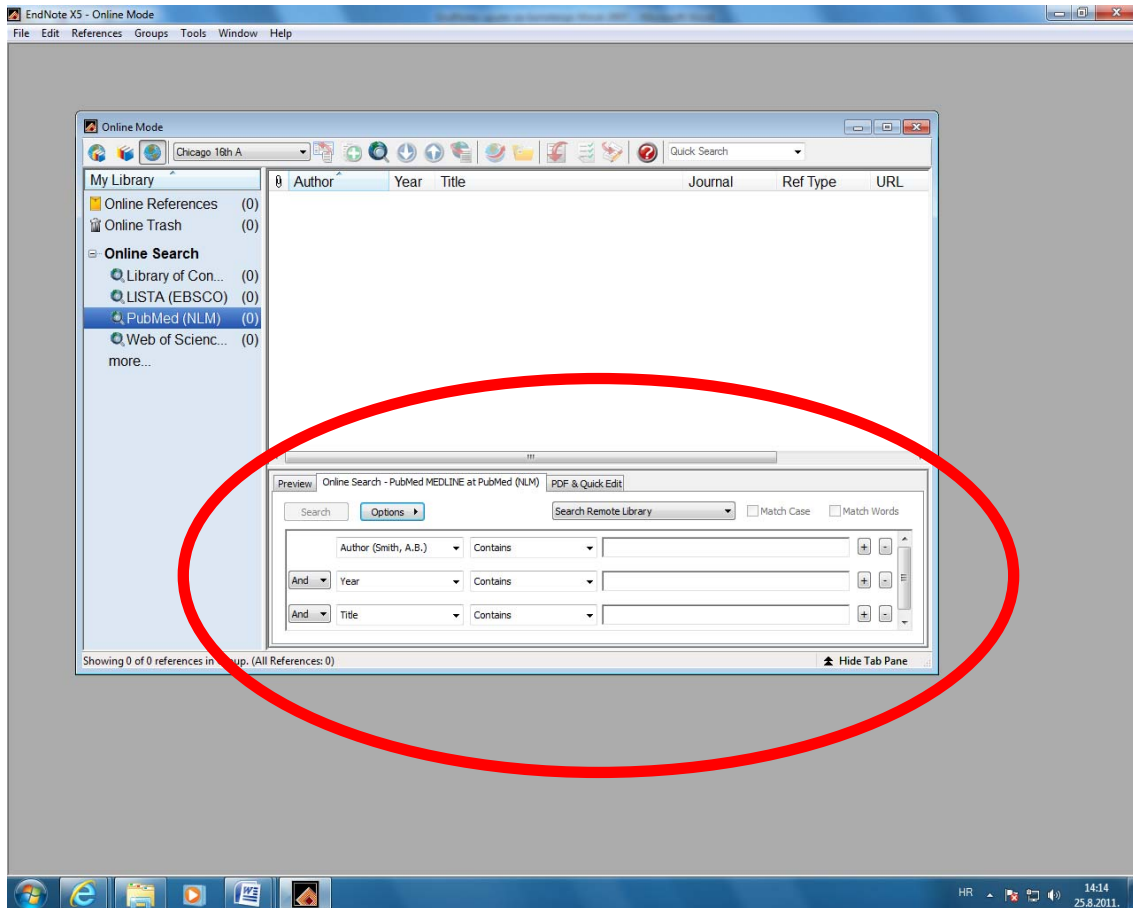
Ubacivanje referenci s interneta

Mnogo lakše je ubacivati reference s interneta nego ih upisivati rukom. Mogućnost greški je velika ako reference sami upisujete. Stoga reference sami upisujete jedino u slučaju krajnje nužde, ako rada koji vam treba nema niti u jednoj bibliografskoj bazi s kojom vas EndNote spaja. Za ubacivanje referenci izaberite model prikaza Online Search Mode (ikona: globus, bez knjiga). Na popisu s lijeve strane već imate ponuđene neke baze. Ako vam treba neka druga, kliknite na 'more' i iz izbornika izaberite neku drugu bazu za pretraživanje.

EndNote tražilica

Kad ste izabrali bazu za pretraživanje, klikanjem na nju otvara se u donjem dijelu prozora tražilica. Pretraživanje je moguće po autoru, godini, naslovu, itd.

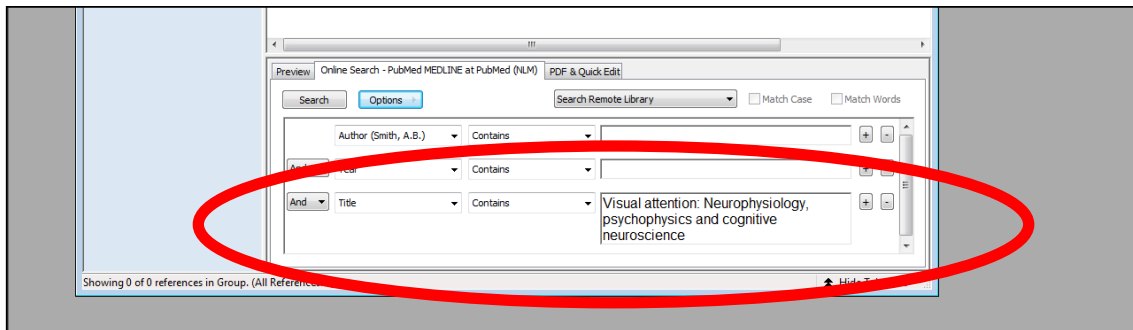

Najjednostavnije je pretraživanje po naslovu

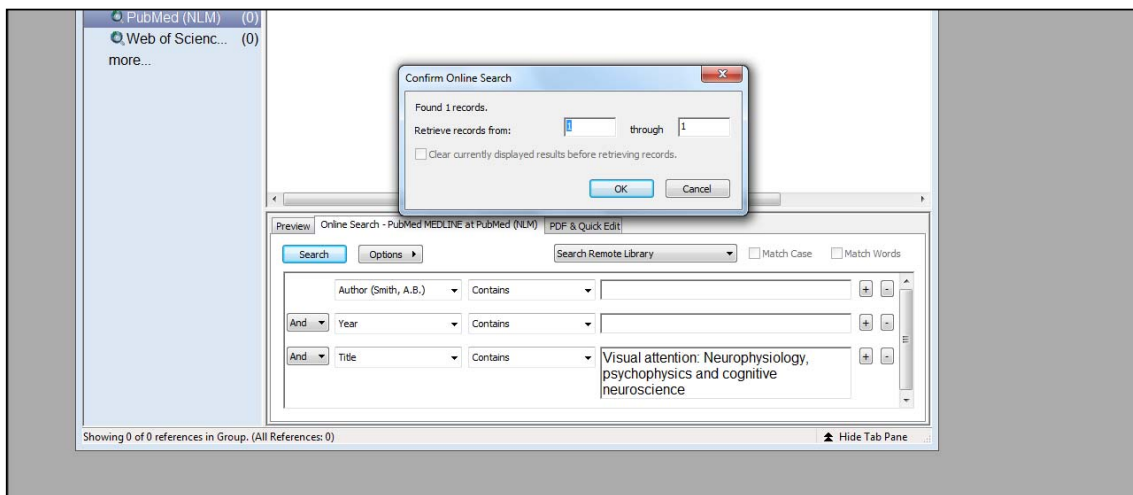
Pretpostavimo da vas zanima ovaj rad:

Carrasco M, Eckstein M, Verghese P, Boynton G, Treue S. Visual attention: Neurophysiology, psychophysics and cognitive neuroscience. *Vision Res.* 2009 Jun;49(10):1033-6.

Sad detalje o ovom radu ubacite u tražilicu. Najjednostavnije je kopirati naslov (copy/paste funkcija) jer je malo radova s istim naslovom, a pretraživanje po autoru može dati mnogo rezultata. Pogledajte na slici rezultate pretraživanja koje dobijemo ako se kopira u tražilicu cijeli naslov (i, važno, treba kliknuti na Search).

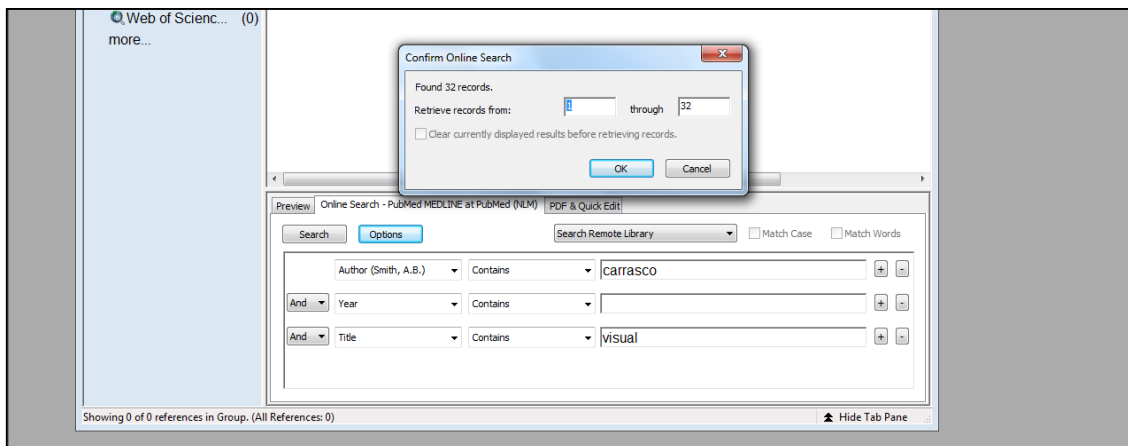

Ova je situacija izvrsna jer u prozoru koji se zove „Confirm Online Search“ dobijate informaciju da je pronađena 1 referenca (desni broj je ukupan broj pronađenih referenci, a lijevim brojem odlučujete koliko ćete tih referenci „skinuti“ u prikaz pretraživanja).

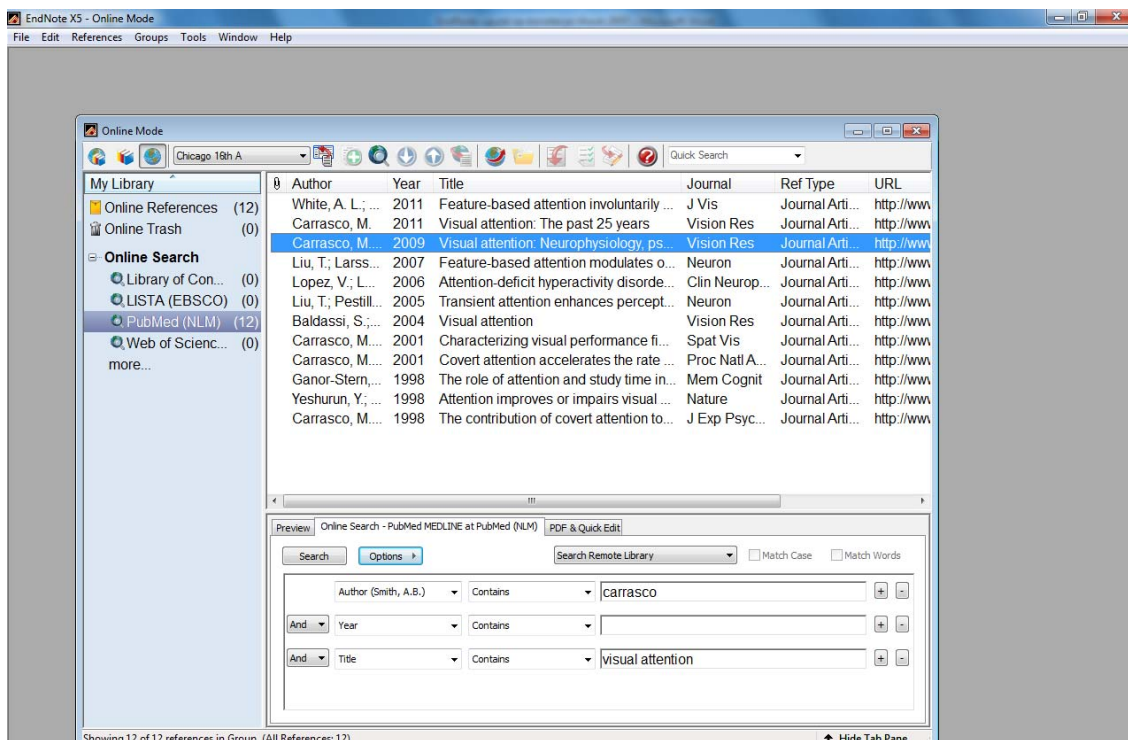
Pretraživanje po imenu i/ili dijelu naslova

Ako krenete pretraživati po autoru ili dijelu naslova, mogli biste dobiti mnogo rezultata. Ako uzmemo prethodni primjer i upišemo u polje za autora „Carrasco“, a u polje za naslov samo „visual“, dobijemo onda ukupno 32 rezultata pretraživanja:

Traženje reference koja vam treba ako ste dobili više rezultata pretraživanja

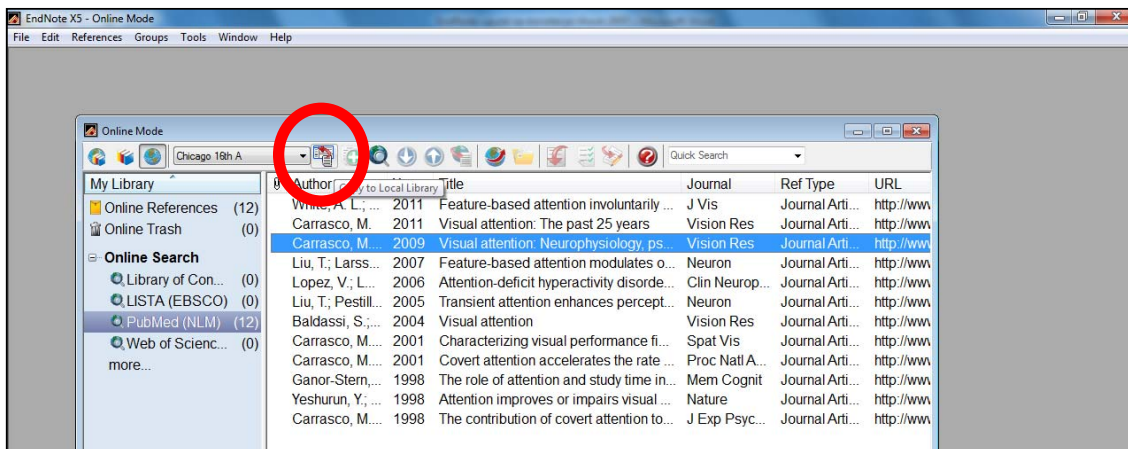
Prethodni primjer je dopunjen tako da pretraživanje u rubrici za naslov piše 'visual attention' i to nam je dalo ukupno 12 rezultata. Odlučujete da je to u redu i da ćete pregledati naslove tih 12 članaka da odlučite koji je vaš. Klikanjem na OK u „Confirm Online Search“ u privremenu 'online bazu' vam se skidaju svi radovi koje ste dobili ovim pretraživanjem.

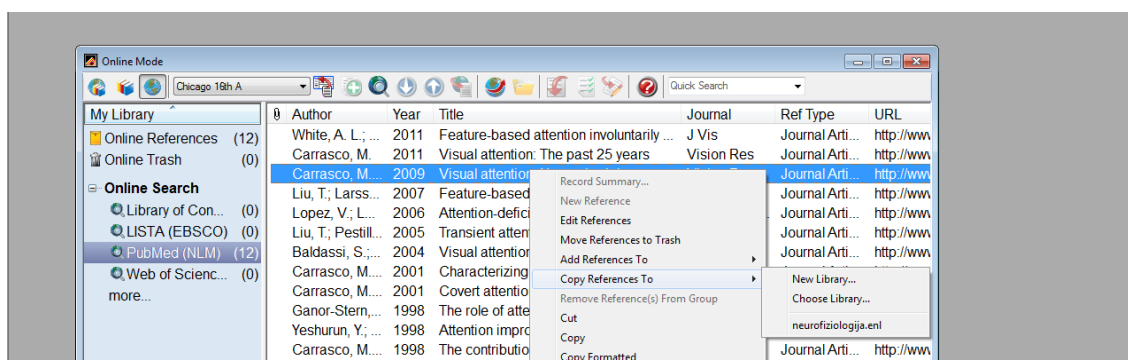
Ubacivanje reference u EndNote knjižnicu iz privremene baze

Za ubaciti referencu koja vam treba iz prozora koji prikazuje rezultate pretraživanja (Online Search Mode) u vašu EndNote knjižnicu (Local Library Mode), potrebna su dva koraka:

- 1) Izaberite (klik) referencu s popisa koja vam treba i
- 2) Klik na ikonicu s crvenom strelicom ili ...

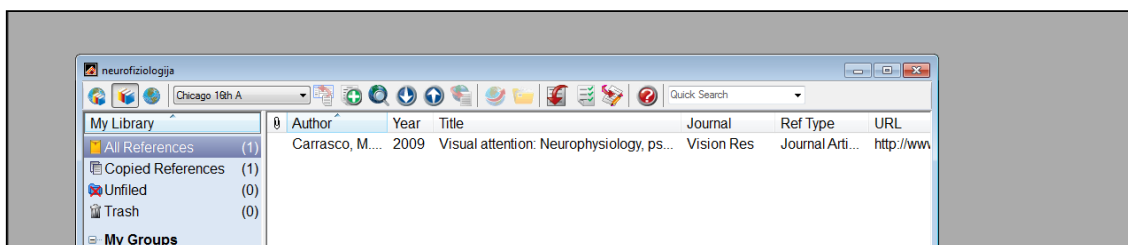

... 2) desni klik na referencu pa 'Copy References To' i onda kliknete na knjižnicu koju želite (u ovom slučaju je to knjižnica koja se zove *neurofiziologija*).

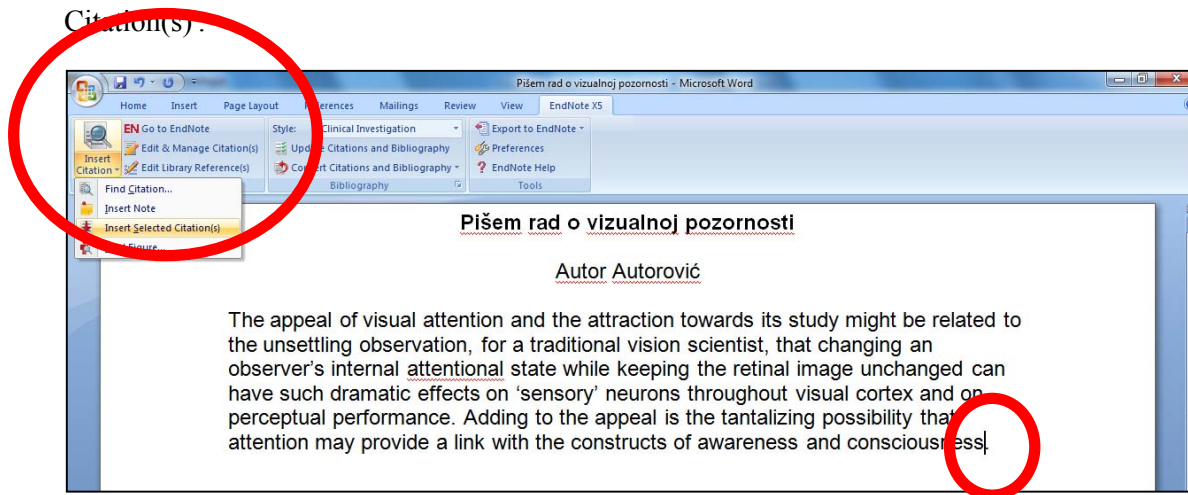
Reference u EndNote knjižnici

Ako ste gore sve napravili kako treba, sad bi se ova referenca trebala nalaziti u vašoj EndNote knjižnici. Otiđite sad u svoju knjižnicu (Local Library Mode; ikona s knjigama bez globusa) i pogledajte svoju prvu referencu u svojoj prvoj EndNote knjižnici!

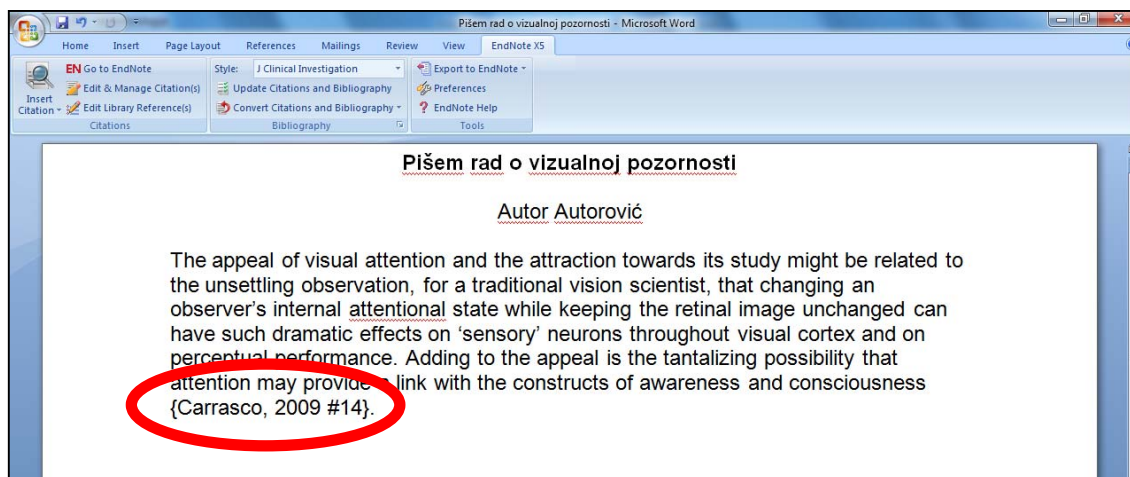

Ubacivanje referenci iz EndNote-a u Word dokument

Dok ubacujete reference iz EndNote-a u Word, oba programa trebaju biti otvorena. Za ovaj korak otvorite Word dokument u kojem želite ubaciti reference. U dokumentu se reference obično ubacuju na kraju rečenice ili paragrafa koji citirate. Postavite kursor na mjesto gdje želite ubaciti referencu (uočite da se na slici kursor nalazi na kraju cijeloga paragrafa). Najprije u EndNote knjižnici izaberite (klikanjem) referencu koju želite umetnuti i onda se vratite u Word dokument, izaberite EndNote alatnu traku, i u njoj kliknite na krajnji lijevi gumb koji se zove 'Insert Citation', odnosno na trokutić koji se nalazi desno od slova 'Insert Citation'. Klikanjem na to mjesto otvara se novi mali izbornik, u kojem birate 'Insert Selected Citation(s)'.

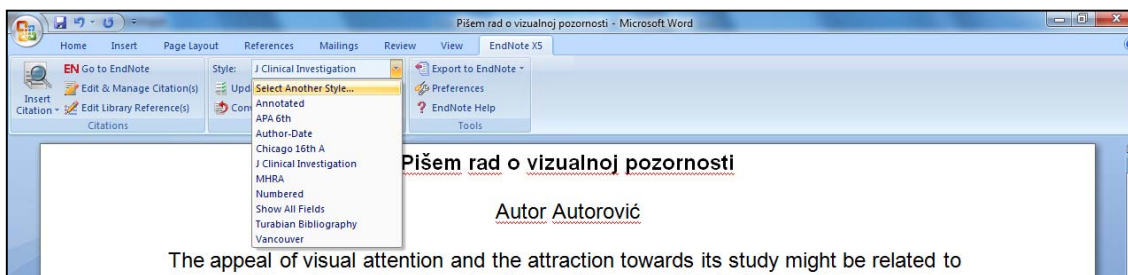
Sad bi vam se na kraju tog paragrafa trebala pojaviti referenca. Ako prvi put koristite EndNote, pojavit će vam se 'neformatirana' referenca koja je označena vitičastim zagradama.

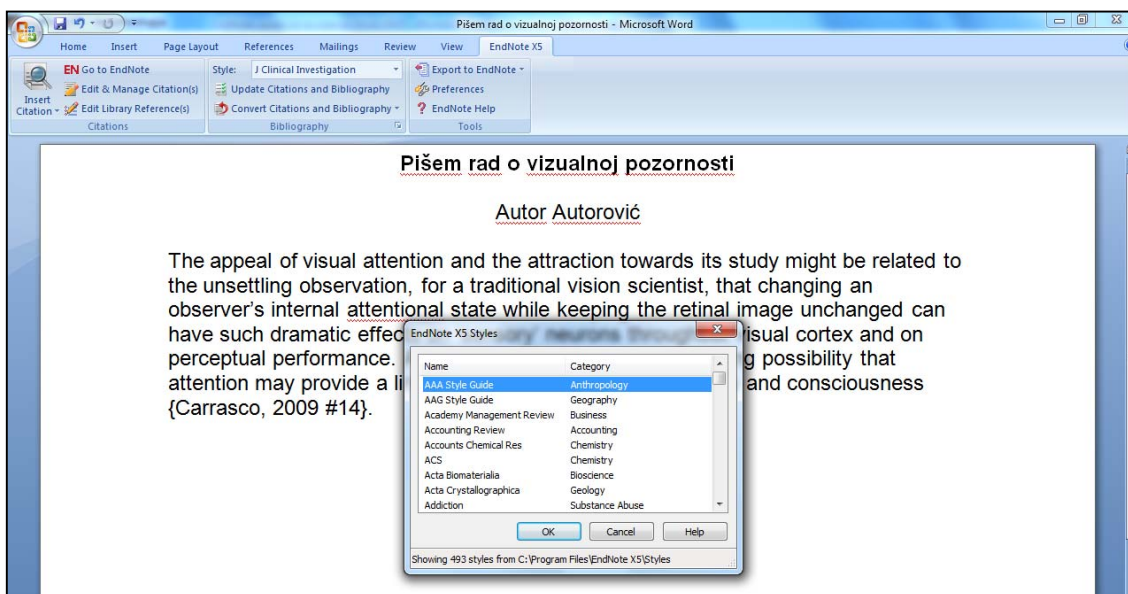
Biranje stila referenci

U EndNote programu možete odabrati da vam reference budu neformatirane dok ne završite raditi na dokumentu, ili izaberete stil koji želite i reference vam se odmah formatiraju u odabrani stil. Koji ćete stil izabrati, ovisi o tome za koga pišete dokument s referencama i kakve upute imate za reference. Postoje dva glavna stila: 1) Harvardski koji u tekstu navodi ime prvog autora i godinu izdavanja članka, a listu referenci na kraju članka slaže po abecedi, i 2) Vancouverski koji u tekstu reference navodi po brojevima, a u listi referenci nakraju članka slaže reference prema brojevima kojima su označeni u tekstu. Na ove dvije teme postoji niz varijacija i sitnih razlika pa zato postoji i gomila stilova. Primjerice, ako pišete članak za časopis, onda taj časopis vrlo vjerojatno ima svoj vlastiti stil za reference i od vas se očekuje da reference uredite prema njihovim uputama. EndNote vam tu pomaže na način da ima memoriran niz stilova, kako ovih općenitih, tako i stilove od niza časopisa. Tako da s par klikova možete izabrati stil kojim želite urediti svoj dokument. Ovo je sad osobina EndNote programa koja će vam uštedjeti mnogo vremena.

Stilovi se biraju klikanjem na izbornik Style (trokutić desno od teksta) i biranjem 'Select another style'

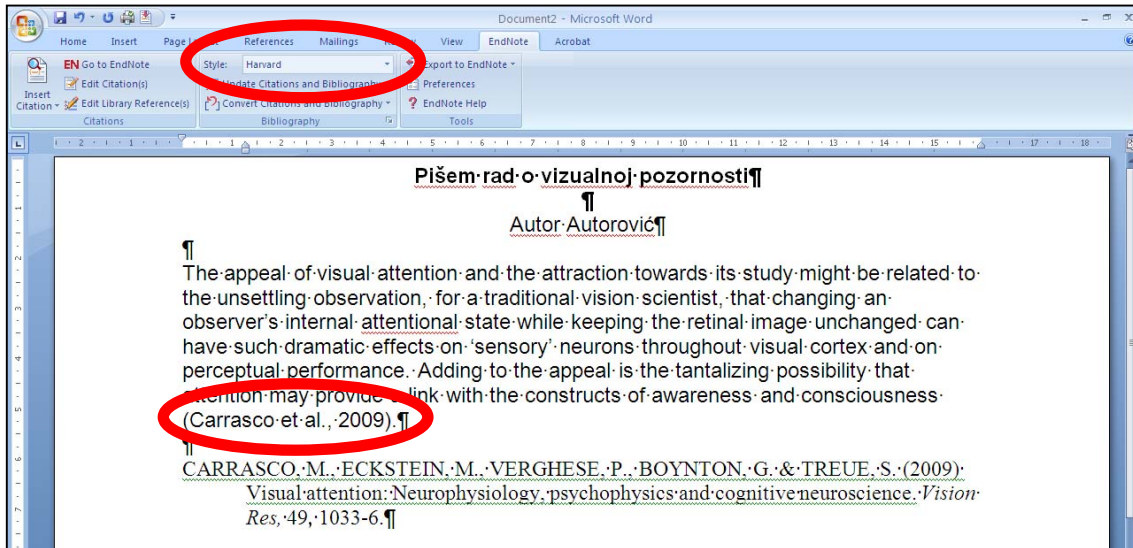
Otvora se izbornik stilova koje su definirale različite ustanove, udruge ili časopisi.

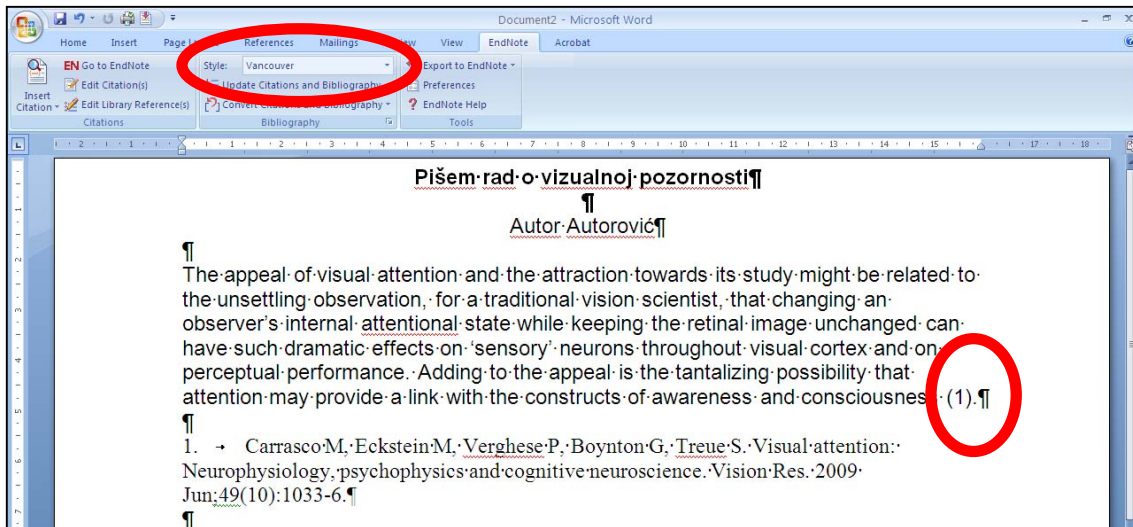
Reference u različitim stilovima

Ako vam je EndNote već od prije podešen da radi u određenom stilu, onda će vam se odmah referenca formatirati u zadnji odabrani stil i na kraju teksta će vam se početi slagati lista korištenih referenci, isto u zadanom stilu. Pogledajmo kako se formatirana referenca razlikuje od neformatirane reference (koja je označena vitičastim zagradaama).

Referenca formatirana u Harvardskom stilu

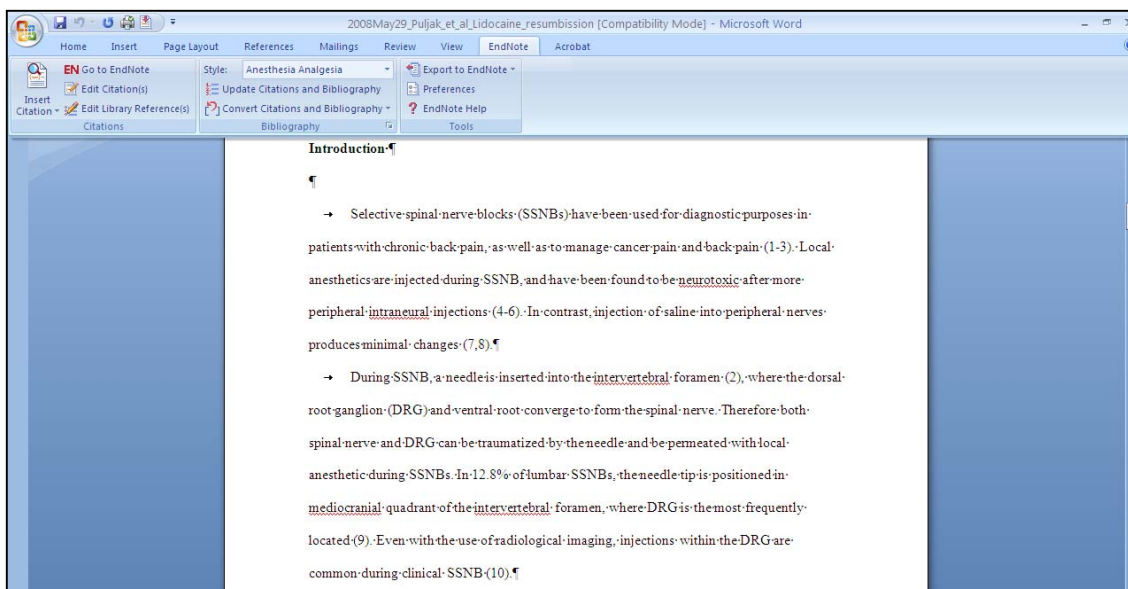

Referenca formatirana po Vancouverskom stilu

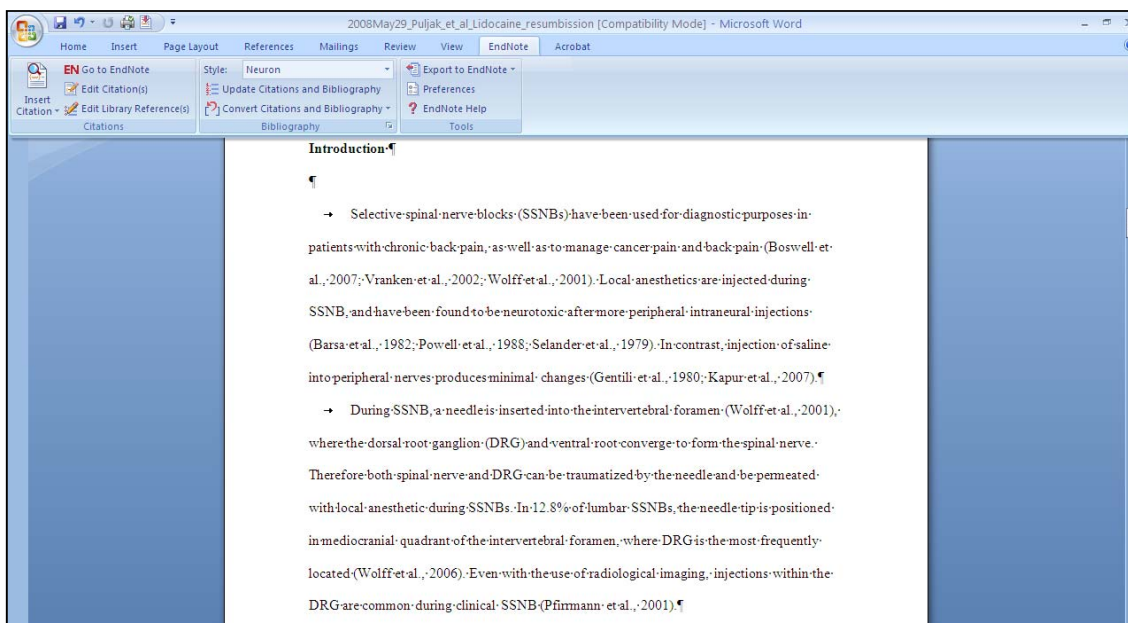

Primjer mijenjanja stila u dokumentu s mnoštvom referenci

Korist od EndNote programa najviše dolazi do izražaja u dokumentu koji ima mnogo referenci, jer ih program automatski slaže po redu, i po potrebi ih reformatira u novi stil pomoću samo par klikova. Pretpostavimo da imate rad koji ste poslali u časopis Anesthesia & Analgesia. Pogledajte primjer jednog već objavljenog članka formatiranog u tom stilu.

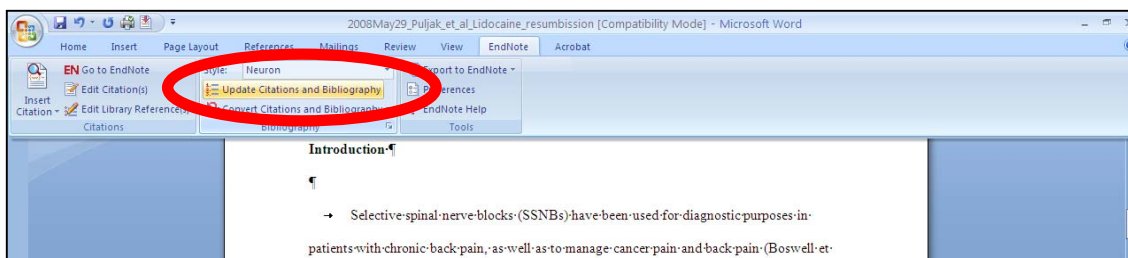

Da je ovaj časopis odbio rad, vi biste se, možda odlučili da ga pošaljete u časopis European Journal of Pain. Taj pak časopis u svojim uputama za autore piše da oni koriste stil referenci časopisa Neuron. U izborniku za stilove referenci (klik na stil pa "Select another style") izaberete časopis Neuron i reference se odmah preslože u tom stilu koji je poprilično drugačiji. Da nema EndNote programa, ovo biste sve morali ručno popravljati.

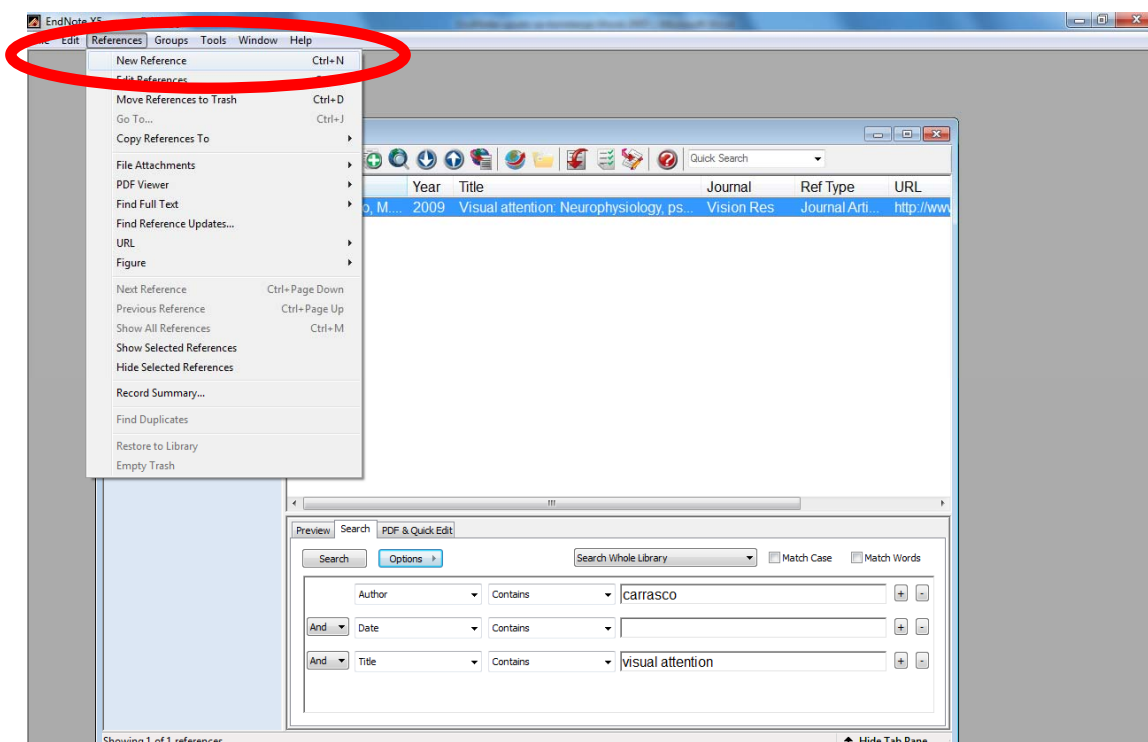
Automatsko preslagivanje referenci

Dok pišete dokument, ubacujete reference. Ako odlučite ispremiješati tekst, ne trebate se misliti da trebate ručno popravljati raspored referenci. To će EndNote sve učiniti sam. Ako ne želite čekati povremeni 'automatski' update koji EndNote provodi, možete ubrzati uređivanje izmiješanih referenci klikanjem na Update Citations and Bibliography.

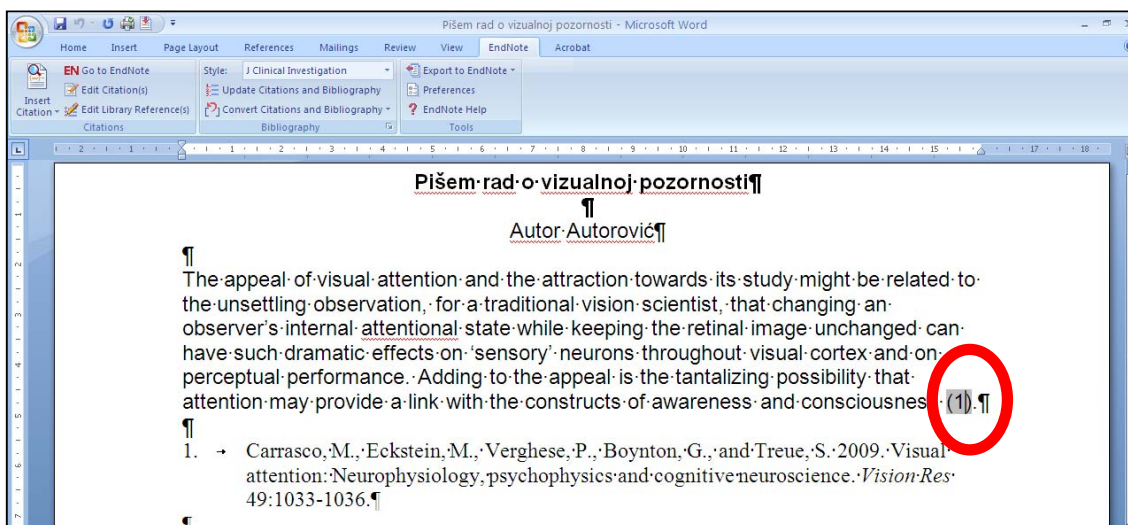
Ručno ubacivanje referenci

U EndNote knjižnici klik na References u glavnom izborniku, pa 'New Reference'. Pojavi se novi prozor za upis nove reference. Upišite podatke za novu referencu i zatvorite prozor s novom referencom, koja će se sad pojaviti u glavnoj knjižnici. Prilikom upisivanja autora, svaki se autor upisuje u novi red. Ide najprije prezime pa razmak, prvi inicijal velikim slovom pa točka pa razmak, i onda ako ima još inicijala isto tako – inicijal velikim slovom, točka pa razmak. Ostalo – naslov, godinu, volumen, itd. upisujete bez točke na kraju.

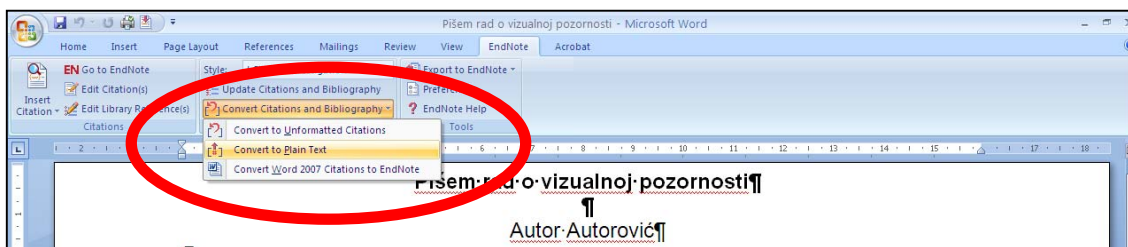

Kodovi za EndNote polja (engl. field codes)

Ako kliknete na referencu ubačenu iz programa EndNote, ili na popis literature na kraju članka koji radi EndNote, taj će se dio teksta u Wordu prikazati sivom bojom pozadine. Ta siva boja označuje da je to dio teksta koji ima EndNote kodove, odnosno poveznice s EndNote knjižnicom. Ako te kodove uklonite, onda taj dio teksta gubi poveznicu s EndNote knjižnicom i više ga ne možete koristiti dok tu referencu ponovo ne ubacite. Na slici je prikazano kako izgleda sivo polje koje označuje EndNote kod.

Ponekad časopisi traže da im se prilikom slanja znanstvenog rada pošalje dokument koji nema EndNote kodove (engl. remove field codes). U tom slučaju ćete u EndNote alatnoj traci biranjem funkcije 'Convert Citations and Bibliography' pa 'Convert to Plain Text' imati mogućnost napraviti kopiju dokumenta u kojem neće biti EndNote kodova. Ta kopija će naizgled biti ista kao i dokument iz kojeg ste uklonili EndNote kodove, ali tu kopiju više ne možete koristiti za eventualno mijenjanje ili dodavanje referenci pomoću EndNote-a. Upravo je zato ovaj program podešen tako da se biranjem komande za uklanjanje kodova napravi kopija dokumenta, tako da originalni dokument s EndNote kodovima ostaje sačuvan na vašem računalu i onda u tom originalu možete naknadno mijenjati reference po potrebi.

Najčešći problem s pretraživanjem online baza

Ako vam tražilica ne izbacuje rad koji tražite, a znate sigurno da se rad nalazi na PubMedu, vjerojatno ste krivo upisali informacije u tražilicu (primjerice, ispustili neko slovo, upisali krivo slovo, imate viška slova). Stoga najprije provjerite jeste li sve dobro upisali prije nego zaključite da je EndNote bezveze.

Što ako dokument s EndNote kodovima šaljem nekom tko nema EndNote

Ako nekom šaljete dokument na pregled, a taj netko nema EndNote, to nije nikakav problem jer će ta osoba vidjeti dokument isto kao što ga i vi vidite, ali neće moći upravljati tim referencama jer nema EndNote niti vašu EndNote knjižnicu. Jedina je opasnost da vam taj netko mijenjanjem dokumenta izbriše EndNote polja. Ali nije ni to kraj svijeta; kad vam se vrati izmijenjeni dokument, jednostavno ponovo ubacite reference iz EndNote-a na mjesto gdje su pobrisani kodovi.

Sretno!

